

**НАЦИОНАЛНА ХУДОЖЕСТВЕНА АКАДЕМИЯ
ФАКУЛТЕТ ЗА ИЗЯЩНИ ИЗКУСТВА
Катедра СКУЛПТУРА**

СТАНОВИЩЕ

от проф. Панайот Панайотов

за

**Дисертационния труд за присъждане на научна и
образователна степен „доктор“**

**РИСУНКАТА В ТВОРЧЕСТВОТО НА ХЕНРИ МУР,
АЛБЕРТО ДЖАКОМЕТИ И ХРИСТО ЯВАШЕВ-КРИСТО**

от

ЖУЛИЕТА АЛЕКСАНДРОВА КОЙЧЕВА

София 2016

Уважаема комисия,

Ще си позволя с моето становище да се присъединя към положителните оценки, които са дадени от рецензентите за дисертационния труд на Жулиета Койчева.

Още със заглавието на темата личи стремежът да се обхване периметър, който е широк и задълбочен за изследване на творчеството и ролята на рисунката в него на трима изключително изявени артисти. Намирам този своеобразен триъгълник от различни творчески процеси като голямо предизвикателство. То се поражда от мащабността като време, целия XX и началото на XXI век, време на големите тематични и концептуални търсения на изследваните автори и накрая техния абсолютно различен творчески подход на изразен материал; при Хенри Мур традиционните камък и метал предимно в големи мащаби. Обратният подход като единствено метал, с минимални спрямо пространството намеси на Джакомети и най-отдалечената като концепция за скулптура на Христо Явашев – супермащабността на опаковките, изпълнени с иновационни текстилни материи.

Чест прави на авторката, че си поставя голямата цел и задача да изследва и намери общото в тях, а именно значението на рисунката като изначален акт, незаменимо и пълноценно звено в тяхното творчество.

Като давам моето становище, аз съм разгледал тези цели и задачи, които са намерили пълноценни отговори в самия дисертационен труд. Научно се изследва и доказва от Жулиета Койчева, че творческата рисунка на представените автори има важно място в цялостния процес при създаването на съвременния скулптурен обект. Нейният анализ се базира от първообраза на духовното в твореца до материята – Арте-факт със съответното силно психологично въздействие.

В труда са засегнати важни проблеми на творческата рисунка, влияещи върху съвременната скулптура:

- рисунка, изграждаща формата на образно пластичния свят;
- рисунки, изразяващи конструктивно-пространствени взаимоотношения на

структури, обеми, тектонични особености и пр.

Горе изложеното доказва един от приносите на дисертацията, в която изследването дава и отговори, и посочва многообразието във формообразуването породено от рисунката (отразени в стр. 7 и 8). Съжденията на дисертантката са видни (от стр. 14 до 22).

В проучванията за творчеството на тримата разнопосочни автори се изяснява подробно и систематично развитието на оформянето на творческото им кредо. Навсякъде е видно значението на серии от предхождащи рисунки.

Заслуга е, че всичко това е подсигурено от проучване, библиография и най-подробна обосновка от страна на авторката. Тълкува и обяснява пораждането на трансформации, деформации и концептуални различия, характерни за скулптурата на XX век. Разгледани са и самите изразни средства в творческата рисунка: от линията до добавката на цвят, характерни и за тримата автори. Техните рисунки се определят напълно правилно от Жулиета Койчева като съдържащи категорично високи естетически стойности. В това становище аз подчертавам следните достижения които тя прави в изследването си:

гл. 1. Хенри Мур

- за неговата необходима зависимост от създаване на рисунки като модел за триизмерни пластични обеми (стр. 31);

- за използването на метафората и символите с идеята за тематична ангажираност (стр. 32);

- за синтеза рисунка-форма отразени през абстрактния период – 1940, изпълнен с нов и различен материал (стр. 37);

- за иконометричния код в рисунките на Мур (костоподобните обеми), довел до значими произведения реализирани и станали емблематични, трайни мащабни пластики (стр. 40).

Цитираните достижения са само една характерна част от детайлното проучване на рисунката и методите на нейното създаване. (т. II. 5.5. до II. 5.9 от стр. 40 до стр. 45).

гл. 2. Алберто Джакомети – за преоткритата от него скулптурна форма при неговия учител Бурдел до многобройните му рисунъчни изследвания. Те неотменно го съпътстват в неговия творчески път.

Дисертацията на Жулиета Койчева научно доказва значението на изследванията.

- В гл. III. 1. - за творческите концепции на Джакомети при създаването чрез метафорично значение на тези рисунки, определени чрез термина „XUVRE” и касаещи отношението към заобикалящия го свят (стр. 49).

- В гл. III.2. - за рисунките „КЛЕТКИ“, копирани от класически произведения.

- В гл. III. 3. - изследва особено важния за Джакомети факт, че творческата рисунка, интерпретирана чрез реалността и прочетена през субективното е важно пластично явление. Тук са изследвани връзките между рисунката, живописата, скулптурата в неговото творчество (стр. 53).

По нататък в текста се разглежда прецизно генетиката и ключовата роля на рисунката в пластичния процес. Изследването засяга тематично, времево развитието и реализацията на ключовите му творби (от стр. 56 до стр. 67).

По гл. 3 - „Рисунката в творчеството на Христо Явашев-Кристо“ е най-приносната част в дисертацията. Това е моето субективно мнение, което се надявам да бъде споделено и от други. То се подкрепя и от факта, че едно от малкото изкуствоведчески изследвания за Христо Явашев. В текста се формулират научно обосновано, подробно и разбираемо сложните процеси на реализиране на авангардните инсталационни модели и обекти. Разбира се, основна роля тук заема връзката – рисунка и краен творчески продукт, разтълкувани са новаторските възгледи за използване на рисунката. Всичко това е развито в 25 страници напълно изкуствоведчески текст изясняващ голямото място, което Христо Явашев заема в световното съвременно изкуство.

гл. 4. - „Съвременни тенденции на развитие и влияние на

творческата рисунка при оформянето на Европейската скулптура XX век“. Допринася за логичното заключение, че ролята на рисунката в творчеството на останалите изявени скулптури през XX век е с определяща. Това въздига и значението на трите авангардни фигури в световното изкуство.

С гореизказаното мое становище искам да подчертая задълбочените научно-изследователски качества на дисертацията. Този труд дава изключителната възможност на всеки търсец духовното в изкуството, както и нов градивен материал в дейността на НХА като творчески, научен и духовен център.

Считам, че дисертационния труд на Жулиета Александрова Койчева има съществени приноси качества.

Препоръчвам и се надявам Уважаемата комисия да ги оцени по достойнство и присъди научна и образователна степен „Доктор“.

проф. Панайот Панайотов